

Apoštolský list

Scripturae Sacrae affectus

Svätého Otca Františka

pri príležitosti 1600. výročia smrti sv. Hieronyma

Láska k Svätému písmu, živý a nežný záujem o písané Božie slovo, to je dedičstvo, ktoré sv. Hieronym zanechal Cirkvi vo svojom živote a dielach. Teraz na 1600. výročie jeho smrti nám tieto slová, prevzaté z liturgickej spomienky na tohto svätca,¹ ponúkajú nevyhnutný kľúč k pochopeniu jeho impozantnej postavy v dejinách Cirkvi a tiež jeho veľkej lásky ku Kristovi. Táto láska ako veľká rieka napája mnohé ramená a rozlieva sa do diela tohto neúnavného učenca, prekladateľa, exegétu, hlbokého a zapáleného znalca Svätého písma, ktorý bol aj vycibreným vykladačom biblických textov, plamenným a niekedy neskrotným obrancom kresťanskej pravdy, asketickým a nekompromisným pustovníkom, no vo svojej veľkodušnosti a láskavosti aj skúseným duchovným vodcom. Jeho postava je aj dnes, 1600 rokov po jeho smrti, pre nás kresťanov 21. storočia veľmi aktuálna.

Úvod

30. septembra 420 skončil Hieronym svoju pozemskú púť v Betleheme, v komunite, ktorú založil neďaleko Jaskyne Narodenia. Zveril sa tomu Pánovi, ktorého neustále hľadal a poznával v Písme a ktorého už raz stretol vo videní počas horúčky ako Sudcu, pravdepodobne na Veľkú noc r. 375. Táto udalosť rozhodujúcim spôsobom poznačila jeho život a stala sa okamihom jeho obrátenia a zmeny perspektívy. Vo videní bol privlečený pred Sudcu a opisuje to takto: „Keď sa ma pýtal na môj stav, povedal som, že som kresťan. No Sudca príkro odvetil: „Klameš! Si ciceronista, nie kresťan“². Hieronym totiž už od mladosti miloval žiarivú krásu klasických latinských textov, v porovnaní s ktorými sa mu biblické spisy spočiatku zdali neotesané a gramaticky nesprávne, príliš drsné na jeho vycibrený literárny vkus.

Táto príhoda z jeho života podporila jeho rozhodnutie úplne sa zasvätiť Kristovi a jeho slovu. Celý svoj život venoval tomu, aby sa vďaka jeho neúnavnej práci prekladateľa a komentátora stali Božie listy dostupnejšími pre druhých. Táto udalosť dala jeho životu nový

¹ «Deus qui beato Hieronymo presbitero suavem et vivum Scripturae Sacrae affectum tribuisti, da, ut populus tuus verbo tuo uberius alatur et in eo fontem vitae inveniet», Collecta Missae Sancti Hieronymi, *Missale Romanum*, editio typica tertia, Civitas Vaticana 2002.

²*Epistula* (v ďalšom *Ep.*) 22, 30: CSEL 54, 190.

a rozhodnejší smer: stať sa služobníkom Božieho slova, ktorý je, obrazne povedané, zamilovaný do „tela Písma“. V neustálom úsilí o poznanie, ktorým sa vyznačuje jeho život, využil svoje štúdiá z mladosti a vzdelanie, ktorého sa mu dostalo v Ríme, podriadiac svoju erudíciu zrelšej službe Bohu a cirkevnému spoločenstvu.

Preto sv. Hieronym plným právom patrí medzi významné postavy starovekej Cirkvi v období nazvanom zlatý vek patristiky. Predstavuje totiž skutočný most medzi Východom a Západom: je priateľom z mladosti Rufina z Akviley, stretá sa s Ambrózom a často si dopisuje s Augustínom. Na Východe pozná Gregora Naziánskeho, Dydyma Slepého, Epifánia zo Salamíny. Kresťanská ikonografická tradícia si ho mimoriadne ctí a spolu s Augustínom, Ambrózom a Gregorom Veľkým ho predstavuje ako jedného zo štyroch veľkých učiteľov západnej Cirkvi.

Už moji predchodcovia pri rôznych príležitostiach pripomenuli postavu sv. Hieronyma. Pred sto rokmi, pri príležitosti 1500. výročia jeho smrti, mu Benedikt XV. venoval encykliku *Spiritus Paraclitus* (15. septembra 1920) a predstavil ho svetu ako najväčšieho učiteľa vo výklade Písma – „*doctor maximus explanandis Scripturis*“³. V nedávnej dobe predstavil Benedikt XVI. jeho osobnosť a diela v dvoch po sebe nasledujúcich katechézach.⁴ Teraz, na 1600. výročie jeho smrti, by som aj ja chcel sv. Hieronyma pripomenúť a zdôrazniť aktuálnosť jeho posolstva a jeho učenia, počnúc jeho veľkou láskou k Písmu.

V tomto ohľade ho možno považovať za bezpečného sprievodcu a privilegovaného svedka, ktorý v duchovnom zmysle sprevádzal 12. riadne zhromaždenie Biskupskej synody venovanej Božiemu slovu⁵ a tiež apoštolskú exhortáciu *Verbum Domini* (VD) môjho predchodcu Benedikta XVI., zverejnenú 30. septembra 2010, na sviatok tohto svätca.⁶

Z Ríma do Betlehema

Život a osobná cesta sv. Hieronyma sa odvíjali na cestách rímskeho impéria medzi Európou a Východom. Narodil sa okolo r. 345 v Stridone, na hranici Dalmácie a Panónie, na území dnešného Chorvátska alebo Slovinska, a dostalo sa mu kvalitného vzdelania a výchovy v kresťanskej rodine. Podľa vtedajšieho zvyku bol pokrstený až v dospelom veku, v období medzi rokmi 358 – 364, keď bol študentom rétoriky v Ríme. Práve v tomto rímskom období sa stáva nenásytným čitateľom latinských klasikov, ktorých študuje pod vedením vtedajších najznámejších učiteľov rétoriky.

³ AAS 12 (1920), 385 – 423.

⁴ Porov. Generálne audiencie 7.a 14. novembra 2007: *Insegnamenti*, III, 2 (2007), 553 – 556; 586 – 591.

⁵ BISKUPSKÁ SYNODA: *Posolstvo Božiemu ľudu z 12. riadneho plenárneho zhromaždenia* (24. októbra 2008).

⁶ Porov. AAS 102 (2010) 681 – 787.

Po skončení štúdií sa vydáva na dlhú cestu do Gálie, ktorá ho zavedie do cisárskeho mesta Trevír, v dnešnom Nemecku. Tam prichádza po prvý raz do kontaktu s východným mníšskym životom, ktorý sa tam rozšíril vďaka sv. Atanázovi. Tak v ňom postupne dozrieva hlboká túžba, ktorá ho vedie do Akviley, kde začína obdobie jeho života v komunite s niekoľkými jeho priateľmi, „chórom blažených“⁷.

Okolo roku 374 sa cestou do Antiochie rozhodol odísť na chalkidskú púšť, aby tam viedol ešte radikálnejší asketický život, v ktorom veľký priestor venoval štúdiu biblických jazykov, najskôr gréčtiny a potom hebrejčiny. Študoval pod vedením jedného židovského brata, ktorý sa stal kresťanom a ktorý ho oboznámil s – pre neho novým – hebrejským jazykom a jeho zvukmi, ktoré mu zneli „sykavo a hrdelne“⁸.

Hieronym si zvolil púšť a dôsledný pustovnícky život pre ich hlboký význam: ako miesto základných existenciálnych rozhodnutí, dôvernej blízkosti a stretnutia s Bohom, kde sa prostredníctvom kontemplácie, vnútorných skúšok a duchovného boja dospieva k poznaniu vlastnej krehkosti, plnšiemu uvedomeniu si vlastných i cudzích obmedzení; spoznal tu aj veľký význam plaču.⁹ Na púšti pocítil konkrétnu Božiu prítomnosť, nevyhnutnosť vzťahu človeka s Bohom a jeho milosrdnú útechu. Rád by som v tejto súvislosti pripomenul anekdotu z apokryfnej tradície, podľa ktorej sa Hieronym pýta Pána: „Čo chceš odo mňa?“ A on mu odpovie: „Ešte si mi nedal všetko“. „Ale Pane, dal som ti to i ono, a tiež tamto...“ – „Ešte jedno chýba“ – „Čo to je?“ – „Daj mi svoje hriechy, aby som mohol znova cítiť radosť, že ti ich odpúšťam“.¹⁰

Neskôr vidíme Hieronyma v Antiochii, kde ho biskup Paulinus vysvätil za kňaza a potom – okolo r. 379 – v Konštantinopole, kde spoznáva Gregora Naziánskeho a pokračuje vo svojich štúdiách. Venuje sa tu prekladu významných gréckych diel do latinčiny (Origenove homílie a Euzébiova kronika) a vdychuje atmosféru koncilu, ktorý sa v tomto meste koná v roku 381. V týchto rokoch štúdia sa prejaví jeho veľkodušný zápal a požehnaný nepokoj, ktorý ho pobáda k neúnavnosti a nadšeniu pri bádani. Píše: „Z času na čas som si zúfal, viackrát som to chcel vzdať; no potom som sa s tvrdošijným rozhodnutím učiť sa znovu pozviechal“. „Horké semeno“ jeho štúdií ho doviedlo až k zberu „sladkých plodov“.¹¹

V roku 382 sa Hieronym vrátil do Ríma a dal sa do služby pápežovi Damazovi, ktorý ocenil jeho veľké kvality a spravil z neho svojho blízkeho spolupracovníka. Tu Hieronym bez prestania pracuje, no nezabúda ani na duchovný rozmer: na Aventine, vďaka podpore rímskych aristokratiek – ako boli Marcela, Paula a jej dcéra Eustochium – ktoré túžili po

⁷*Chronicum* 374: PL 27, 697 – 698.

⁸*Ep.* 125, 12: CSEL 56, 131.

⁹Porov. *Ep.* 122, 3: CSEL 56, 63.

¹⁰ Porov. *Meditazione mattutina*, 10. decembra 2015. Anekdota je uvedená v A. LOUF: *Sotto la guida dello Spirito*, Qiqiaon, Magnano (BI) 1990, 154 – 155.

¹¹Porov. *Ep.* 125,12: CSEL 56, 131.

radikálnej evanjeliovej zmene života, vytvoril krúžok, ktorý sa venoval literatúre a dôkladnému štúdiu Písma. Hieronym pôsobí ako exegéta, učiteľ a duchovný vodca. V tomto čase sa podujíma na revíziu predošlých latinských prekladov evanjelií a možno aj niektorých iných častí Nového zákona. Pokračuje tiež vo svojej činnosti ako prekladateľ Origenových homílií a komentárov Písma, vedie rozsiahlu korešpondenčnú aktivitu, verejne sa konfrontuje s heretickými autormi, niekedy prudko a prehnane, ale vždy vedený úprimnou túžbou brániť pravú vieru a poklad Písma.

Toto intenzívne a plodné obdobie prerušila smrť pápeža Damaza. Hieronym je prinútený opustiť Rím a nasledovaný priateľmi a niekoľkými ženami, ktoré chceli pokračovať v začatom duchovnom živote a biblickom štúdiu, v tom čase odchádza najskôr do Egypta – kde sa stretá s významným teológom Didymom Slepým – a potom do Palestíny, aby sa napokon v roku 386 definitívne usadil v Betleheme. Znova sa venuje svojim filologickým štúdiám, tentoraz už na konkrétnych miestach, kde sa biblické príbehy odohrávali.

O význame, ktorý Hieronym pripisoval svätým miestam, svedčí nielen to, že sa rozhodol žiť od r. 386 až do svojej smrti v Palestíne, ale aj jeho služba pútnikom. Práve v Betleheme, ktorý je pre neho najmilším miestom, založil pri Jaskyni Narodenia Pána dva kláštory, „dvojičky“, mužský a ženský, s hosťovskými izbami pre prijímanie pútnikov, prichádzajúcich *ad loca santa*. Preukazoval tak svoje veľkodušné pohostinstvo tým, čo prichádzali do tejto krajiny, aby videli a dotýkali sa miest dejín spásy a spojili tak kultúrne poznanie s duchovným.¹²

V pozornom počúvaní Svätého písma nachádza Hieronym sám seba, Božiu tvár i tváre bratov, a prehlbuje sa jeho záľuba v komunitnom živote. Stadiaľ pochádza aj jeho túžba žiť spoločne s priateľmi, ako to bolo v čase pobytu v Akvilei a preto zakladá mníšske komunity, nasledujúc cenobitný ideál rehoľného života. Ten chápe kláštor ako „cvičisko“, kde sa formujú osoby, „ktoré sa považujú za posledné zo všetkých, aby sa stali prvými medzi všetkými“, ktoré sú šťastné v chudobe a svojím štýlom života dokážu učiť druhých. Hieronym považuje život „pod vedením jedného predstaveného a v spoločenstve viacerých“, za formačný nástroj, ktorým sa učí pokore, trpezlivosti, tichu a miernosti, vo vedomí, že „pravda nemiluje tmavé kúty a nehľadá intrigánov“¹³. Okrem toho sa vyznáva, že „túži po nebeskom kláštore [...] a po dychtivosti mravcov, ktorí pracujú všetci spoločne pričom nič nepatrí len jednému, ale všetko patrí všetkým“¹⁴.

V štúdiu Hieronym nevidí len dočasné príjemné trávenie času a cieľ osebe, ale je preňho skôr praktizovaním duchovného života a prostriedkom priblíženia sa k Bohu, preto aj

¹²Porov. *VD*, 89: *AAS* 102 (2010), 761 – 762.

¹³Porov. *Ep.* 125,9.15.19: *CSEL* 56, 128.133-134.139.

¹⁴ *Vita Malchi monachi captivi* 7,3: *PL* 23, 59 – 60; *Opere storiche e agiografiche*, a cura di B. DEGÓRSKI, *Opere di Girolamo XV*, Città Nuova, Roma 2014, 196 – 199.

svoje klasické vzdelanie podriaďuje hlbšej službe cirkevnému spoločenstvu. Spomeňme len pomoc, ktorú poskytol pápežovi Damazovi, vyučovanie žien – zvlášť výučbu hebrejčiny – od čias krúžku na Aventíne. Takto umožnil Paule a Eustochii zapojiť sa „do zápasu prekladateľov“¹⁵ a poskytol im – v tej dobe neslýchanú – možnosť čítať a spievať žalmy v originálnom jazyku.¹⁶

Vlastnú vzdelanosť poskytol ako službu druhým, nevyhnutnú pre každého hlásateľa evanjelia. Ako pripomína priateľovi Nepociánovi: „Slovo kňaza musí byť ochutené čítaním Písma. Nechcem, aby si bol prednášateľom alebo tárajom mnohých slov, ale tým, kto chápe Sväté písmo (*mysterii*) a podrobne pozná učenie svojho Boha (*sacramentorum*). Pre ignorantov je typické, že sa hrajú so slovami a rýchlym rečením si získavajú obdiv nevzdelaného ľudu. Ten, kto je bez hanby, často vysvetľuje to, čo nepozná, a tvári sa, že je veľkým odborníkom len preto, že dokáže druhých presvedčiť“.¹⁷

Hieronym žil v Betleheme až do svojej smrti v roku 420 a bolo to najplodnejšie a najintenzívnejšie obdobie jeho života, ktoré úplne venoval štúdiu Svätého písma a monumentálnemu dielu prekladu celého Starého zákona priamo z hebrejského originálu. Zároveň komentoval prorocké knihy, žalmy, Pavlove spisy a písal príručky na štúdium Biblie. Cenná práca obsiahnutá v jeho dielach je ovocím konfrontácie a spolupráce, počnúc prepisovaním a porovnávaním rukopisov, až po reflexie a diskusie: „Nikdy som sa pri štúdiu božských písem nespoliehal len na vlastné sily, [...] mám vo zvyku klásť otázky aj ohľadom toho, čo si myslím, že viem, o to viac, pokiaľ ide o to, čím nie som si istý“¹⁸. Preto, vedomý si svojich obmedzení, neustále prosil o modlitbu a príhovory za úspešný preklad posvätných textov „v tom istom Duchu, v ktorom boli napísané“.¹⁹ Nezabúdaj ani na preklady diel tých autorov, ktorí sú nevyhnutní pre exegetickú prácu, ako Origenes, aby „boli k dispozícii tým, čo si chcú hlbšie preštudovať tento materiál“.²⁰

Hieronymovo dielo sa ukazuje ako výsledok úsilia uskutočneného v spoločenstve a v službe spoločenstvu, ako vzor synodality aj pre nás, pre našu dobu a pre rôzne kultúrne inštitúcie Cirkvi, aby vždy boli „miestom, kde sa poznanie stáva službou, pretože bez poznania, ktoré sa rodí zo spolupráce a ústi do spolupráce, neexistuje pravý a integrálny ľudský rozvoj“.²¹ Základom takéhoto spoločenstva je Sväté písmo, ktoré nemôžeme čítať sami: „Biblia bola písaná Božím ľudom a pre Boží ľud a z inšpirácie Ducha Svätého. Len v

¹⁵*Praef. Esther 2: PL 28, 1505.*

¹⁶*Porov. Ep. 108,26: CSEL 55, 344 – 345.*

¹⁷*Ep. 52,8: CSEL 54, 428 – 429; cfr VD, 60: AAS 102 (2010), 739.*

¹⁸*Praef. Paralipomenon LXX, 1.10-15: SCh 592, 340.*

¹⁹*Praef. in Pentateuchum: PL 28, 184.*

²⁰*Ep. 80,3: CSEL 55, 105.*

²¹ *Posolstvo pri príležitosti 24. Slávnostného verejného zasadania pápežskej akadémie, 4. decembra 2019: L'Osservatore Romano, 6. decembra 2019, s. 8.*

tomto spoločenstve s Božím ľudom môžeme ako ‚my‘ skutočne vstúpiť do jadra pravdy, ktorú nám chce povedať sám Boh“.²²

Bohaté životné skúsenosti živené Božím slovom umožnili Hieronymovi stať sa prostredníctvom svojich listov duchovným vodcom. Stal sa sprievodcom na cestách v presvedčení, že „nijakému umeniu sa nedá naučiť bez učiteľa“. Takto píše Rusticovi: „Rád by som, aby si pochopil, že keď ťa vediem za ruku, akoby som bol námorníkom, ktorý už zažil mnohé stroskotania a pokúša sa učiť neskúseného námorníka“.²³ Zo svojho pokojného kúta sveta sprevádza Hieronym ľudstvo do epochy veľkých zmien, ohlasovanej udalosťami, ako bolo plienenie Ríma v roku 410, ktoré ho hlboko zasiahlo.

Jeho listy obsahujú doktrínálne polemiky vždy zamerané na obranu pravej viery. Prejavuje sa v nich ako človek, ktorý intenzívne i nežne prežíva vzťahy, vkladá sa do nich naplno a bez prikrášľovania, zakúšajúc, že „láska je na nezaplatenie“.²⁴ Svoje city prežíva zapálene a úprimne. Toto jeho angažovanie sa v podmienkach, v ktorých žije a pracuje, súvisí aj s tým, že svoju prekladateľskú a komentátorskú prácu ponúka ako *munus amicitiae*. Je to predovšetkým dar pre priateľov, adresátov listov a tých, ktorým boli jeho diela venované, pričom ich prosí, aby ich čítali skôr s láskavým ako kritickým okom, ale tiež pre čitateľov, jeho súčasníkov i tých v každej inej dobe.²⁵

Posledné roky svojho života strávil Hieronym v modlitebnom čítaní Písma, tak súkromnom, ako aj spoločnom, v kontemplácii a slúžiac bratom prostredníctvom svojich diel. To všetko v Betleheme, pri jaskyni, kde sa Slovo zrodilo z Panny; uvedomujúc si, že „blažený ten, kto vo svojom vnútri nesie kríž, vzkriesenie, miesto Kristovho narodenia a nanebovstúpenia! Blažený, kto má Betlehem vo svojom srdci, v koho srdci sa Kristus rodí každý deň!“.²⁶

Sapienciálny kľúč k pochopeniu jeho postavy

K plnému pochopeniu osobnosti sv. Hieronyma je nevyhnutné spojiť dva charakteristické rozmery jeho života viery: na jednej strane, absolútne a dôsledné zasvätenie sa Bohu, pričom sa z lásky k ukrižovanému Kristovi vzdáva akéhokoľvek ľudského zadostučinenia (porov. *1 Kor 2, 2; Flp 3, 8.10*); a na druhej strane horlivé venovanie sa štúdiu, zamerané výlučne na čoraz hlbšie pochopenie Pánovho tajomstva. A práve toto dvojité svedectvo, ktoré nám sv. Hieronym podivuhodne ponúka, môže slúžiť ako vzor:

²²VD, 30: AAS 102 (2010), 709.

²³Ep. 125,15.2: CSEL 56, 133.120.

²⁴Ep. 3,6: CSEL 54, 18.

²⁵Porov. Praef. Josue, 1, 9-12: Sch 592, 316.

²⁶ Homilia in Psalmum 95: PL 26, 1181; porov. S. GIROLAMO: 59 Omelie sui Salmi (1-115), a cura di A. CAPONE: Opere di Girolamo IX/1, Città Nuova, Roma 2018, 357.

predovšetkým pre rehoľníkov, pretože tých, čo vedú život sebazapierania a modlitby, povzbudzuje, aby sa vytrvalo venovali namáhavej činnosti bádania a myslenia; ale aj pre učencov, ktorí majú mať na pamäti, že poznanie má náboženskú hodnotu len vtedy, ak je založené výlučne na láske k Bohu a zrieka sa akejkoľvek ľudskej ctižiadosti a svetských ambícií.

Tieto dva aspekty jeho života sú zachytené aj v dejinách umenia, kde sa sv. Hieronym často zobrazuje: veľkí majstri západného maliarstva nám zanechali mnohé jeho zobrazenia. Môžeme v nich rozlíšiť rôzne ikonografické typológie v dvoch odlišných líniiach. Jedna ho zobrazuje predovšetkým ako mnícha a kajúcnika, s telom poznačeným pôstom, žijúceho v púšti, na kolenách alebo v prostrácii na zemi, v mnohých prípadoch zvierá v pravici kameň, ktorým sa bije v prsia a oči má upreté na Ukrižovaného. Túto líniu sleduje aj dojemné majstrovské dielo Leonarda da Vinciho uchovávané vo Vatikánskych múzeách. Ďalšia tradícia zobrazuje Hieronyma oblečeného ako učenca, sediaceho pri písacom stole a zabratého do prekladania a komentovania Svätého písma, obklopeného knihami a pergamenmi, oddaného poslaniu brániť vieru svojím vzdelaním a spismi. Ak máme spomenúť ďalší známy príklad, takto ho viac ráz zobrazil Albrecht Dürer.

Dva spomenuté aspekty nachádzame spojené na Caravaggiovom plátne v Galérii Borghese v Ríme: jedna scéna ukazuje starého askétu, zaodetého do červeného súkna, ktorý má na stole lebku, symbol márnosti pozemských vecí; no zároveň je zjavne zobrazený aj charakter učenca, ktorý má oči upreté na knihu, pokým v ruke drží pero, ktoré namáča v kalamári, čo je typický znak spisovateľa.

Podobným, možno povedať „sapienciálnym“ spôsobom, musíme chápať dvojaký rozmer Hieronymovej životnej cesty. Keď je, ako skutočný „Lev z Betlehemu“, prudký vo vyjadrovaní, robí to pre hľadanie pravdy, pripravený stať sa jej bezpodmienečným služobníkom. A ako sám objasňuje v prvom zo svojich spisov – *Život svätého Pavla, tébskeho pustovníka* – levy dokážu „silne ručať“, ale aj plakať.²⁷ Takže to, čo sa v jeho vyobrazení javí ako dve protichodné charakteristiky, sú v skutočnosti prvky, vďaka ktorým mu Duch Svätý umožnil dozrievať v jeho vnútornej integrite.

Láska ku Svätému písmu

Charakteristickou črtou duchovnej postavy sv. Hieronyma je bezpochyby jeho vrúcna láska k Božiemu slovu, odovzdaná Cirkvi v preklade Svätého písma. Všetci učitelia Cirkvi – a zvlášť tí z obdobia prvotného kresťanstva – čerpali obsah svojho učenia výslovne z Biblie, no Hieronym to robil najsystematickejším a v istom zmysle jedinečným spôsobom.

²⁷ Porov. *Vita S. Pauli primi eremitaе*, 16, 2: PL 23, 28; *Opere storiche e agiografiche*, cit., 111.

Exegéti v nedávnej dobe odhalili naratívnu a poetickú genialitu Biblie, ktorú vyzdvihujú práve pre jej expresívne kvality. Hieronym, naopak, zdôrazňoval v Biblii skôr jej pokorný charakter odhaľovania Boha, ktorý je vyjadrený práve – v porovnaní s vycibrenosťou cicerónskej latinčiny – drsnou a temer primitívnou povahou hebrejského jazyka. Nevenoval sa teda Svätému písmu z estetických dôvodov, ale – ako je dobre známe – iba preto, že ho viedlo k poznaniu Krista, pretože neznalosť Písma je neznalosťou Krista.²⁸

Hieronym nás učí, že nemožno skúmať a komentovať len evanjeliá a apoštolskú tradíciu nachádzajúcu sa v *Skutkoch apoštolov* a v listoch, lebo pre preniknutie do pravdy a bohatstva Krista je nevyhnutný celý Starý zákon.²⁹ Svedčia o tom samotné evanjeliá: hovoria nám o Ježišovi, ako o učiteľovi, ktorý sa pri vysvetľovaní svojho tajomstva odvoláva na Mojžiša, prorokov a žalmy (porov. *Lk* 4, 16 – 21; 24, 27. 44 – 47). Aj kázanie apoštolov Petra a Pavla v *Skutkoch apoštolov* je príznačne zakorenené v starozákonných písmach, bez ktorých nie je možné naplno pochopiť postavu Božieho Syna, Mesiáša a Spasiteľa. Starý zákon nemožno považovať len za rozsiahlu zbierku citácií, ktoré dokazujú, že v osobe Ježiša z Nazareta sa uskutočnili proroctvá. Ide o niečo viac: iba vo svetle starozákonných „postáv“ je možné odhaliť hlbší zmysel Kristovho poslania, ktoré sa naplnilo v jeho smrti a zmŕtvychvstaní. Preto je nevyhnutné v katechetickej praxi a v kázaní, ako aj v teologických traktátoch, znovu objaviť nenahraditeľný prínos Starého zákona, ktorý treba čítať a prijímať ako vzácny pokrm (porov. *Ez* 3, 1 – 11; *Zjv* 10, 8 – 11)³⁰.

Úplná oddanosť Hieronyma Písmu sa prejavuje v jeho vášnivom prejave, podobne ako to bolo u dávnych prorokov. Od nich náš učiteľ Cirkvi čerpá vnútorný oheň, ktorý sa stáva prudkým a trieštivým slovom (porov. *Jer* 5, 14; 20, 9; 23, 29; *Mal* 3, 2; *Sir* 48, 1; *Mt* 3, 11; *Lk* 12, 49), ktoré je potrebné na vyjadrenie horlivého zápalu služobníka za Božiu vec. V stopách Eliáša, Jána Krstiteľa a tiež apoštola Pavla, Hieronymovu reč rozpaľuje rozhorčenie proti klamstvu, pokrytectvu a falošným náukám, robiac ju provokačnou a zdanlivo drsnou. Polemický rozmer jeho spisov sa dá lepšie pochopiť, ak sa chápu ako istý druh napodobnenia a aktualizácie najautentickejšej proročkej tradície. Hieronym sa javí ako vzor neochvejného svedectva o pravde, ktoré nadobúda prísnosť výčitky, aby pohlo k obráteniu. V intenzite jeho slovných spojení a obrazov sa prejavuje odvaha služobníka, ktorý sa nechce páčiť ľuďom, ale výlučne svojmu Pánovi (*Gal* 1, 10), pre ktorého vydal všetku svoju duchovnú energiu.

Štúdium Svätého písma

²⁸ Porov. *In Isaiam Prol.: PL* 24, 17; S. GIROLAMO, *Commento a Isaia (1-4)*, a cura di R. MAISANO, *Opere di Girolamo IV/1*, Città Nuova, Roma 2013, 52 – 53.

²⁹ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Dei verbum*, 14.

³⁰ Porov. *tamže*.

Vášnivá láska sv. Hieronyma k božským Písmam je predchnutá poslušnosťou. Predovšetkým voči Bohu, ktorý sa zjavil v slovách, ktoré treba počúvať s bážňou,³¹ a následne s poslušnosťou voči tým, čo v Cirkvi predstavujú živú interpretačnú tradíciu zjaveného posolstva. „Poslušné prijatie viery“ (*Rim* 1, 5; 16, 26) nie je len akýmsi pasívnym prijatím toho, čo je známe; naopak, vyžaduje si aktívne úsilie osobného hľadania. Sv. Hieronyma teda môžeme považovať za verného a pracovitého služobníka Slova, úplne oddaného službe svojim bratom vo viere, aby lepšie pochopili posvätný „poklad“, ktorý im bol zverený (porov. *1 Tim* 6, 20; *2 Tim* 1, 14). Bez pochopenia toho, čo napísali inšpirovaní autori, ostáva samotné Božie slovo neúčinné (porov. *Mt* 13, 19) a nemôže vytrysknúť láska k Bohu.

Biblické stránky nám nie sú bezprostredne prístupné. Ako hovorí Izaiáš (29, 11), aj pre tých, ktorý vedia „čítať“ – teda majú dostatočné intelektuálne vzdelanie – sa posvätná kniha javí ako „zapečatená“, hermeticky uzavretá interpretácii. Preto je potrebný kompetentný svedok, ktorý musí zasiahnuť a poskytnúť oslobodzujúci kľúč, kľúč Krista Pána. On jediný dokáže rozlomiť pečate a otvoriť knihu (porov. *Zjv* 5, 1 – 10), aby sa tak objavila úžasná záplava milosti (porov. *Lk* 4, 17 – 21). Okrem toho aj mnohí praktizujúci kresťania otvorene hovoria, že nie sú schopní Písmo čítať (porov. *Iz* 29, 12), nie preto, že by boli negramotní, ale pretože nie sú pripravení na biblický jazyk, na jeho vyjadrovacie spôsoby a staré kultúrne tradície. Preto sa im biblický text zdá nerozlúštiteľný, akoby bol napísaný v neznámej abecede a v nezrozumiteľnom jazyku.

To ukazuje na potrebu sprostredkovania prekladateľom, ktorý vykonáva svoju „diakonskú“ funkciu a slúži tým, ktorí nedokážu pochopiť zmysel prorockého textu. Môžeme si v tejto súvislosti spomenúť na diakona Filipa, ktorého Pán poslal, aby išiel v ústrety eunuchovi, ktorý vo svojom voze práve čítal stať z Izaiáša (53, 7 – 8), avšak nedokázal odhaliť jej zmysel. „*A aj rozumieš, čo čítaš?*“, pýta sa Filip a eunuch odpovie: „*Ako by som mohol, keď mi to nik nevysvetlí?*“ (*Sk* 8, 30 – 31).

Hieronym je naším sprievodcom, lebo ako Filip (porov. *Sk* 8, 35) uvádza každého čitateľa do Ježišovho tajomstva, a pretože zodpovedne a systematicky sprostredkuje exegetické a kultúrne informácie, potrebné na správne a užitočné čítanie Svätého písma.³² Vhodne a múdro využil svoju znalosť jazykov, v ktorých nám bolo Božie slovo odovzdané, dôkladnú analýzu a posúdenie rukopisov, precízny archeologický výskum, ako aj znalosť dejín interpretácie, teda všetky metodologické zdroje, ktoré boli v jeho historickej epoche k dispozícii, aby čitateľov nasmeroval na správne pochopenie inšpirovaného Písma.

³¹Porov. *tamže*, 7.

Porov. S. GIROLAMO: *Ep.* 53, 5: *CSEL* 54, 451; *Le lettere*, zostavil S. COLA, II, Città Nuova, Rím 1997, 54.

³²Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Dei Verbum*, 12.

Tento exemplárny rozmer činnosti sv. Hieronyma je mimoriadne dôležitý aj pre Cirkev v dnešnej dobe. Ak Biblia predstavuje „akoby dušu posvätnéj teológie“³³ a duchovnú oporu náboženskej praxe³⁴ – ako nás učí *Dei Verbum* – potom musí byť interpretácia Biblie bezpodmienečne podporená špecifickými kompetenciami.

Tomuto cieľu bezpochyby slúžia excelentné centrá biblického výskumu (ako je Pápežský biblický inštitút v Ríme či l'École Biblique a Studium Biblicum Franciscanum v Jeruzaleme) a centrá patristických štúdií (ako Augustinianum v Ríme), ale aj každá teologická fakulta, kde sa usilujú o to, aby sa Sväté písmo vyučovalo tak, že to študentom zaistí kompetentné interpretačné zručnosti, jednak pokiaľ ide o exegézu textov, ako aj o syntézu biblickej teológie. Bohatstvo Písma, žiaľ, mnohí nepoznajú alebo podceňujú, pretože nedostali v tejto oblasti solídne základy. Popri rozširovaní cirkevných študijných programov, určených pre kňazov a katechéto, ktoré kladú väčší dôraz na štúdium Svätého písma, treba podporiť aj širšie vzdelávanie všetkých kresťanov, aby bol každý schopný otvoriť svätú knihu a čerpať z nej drahocenné plody poznania, nádeje a života.³⁵

Chcel by som tu pripomenúť to, čo povedal môj predchodca v apoštolskej exhortácii *Verbum Domini*: „Sakramentálnosť Slova teda možno chápať v analógii vzhľadom na reálnu prítomnosť Krista pod konsekrovanými spôsobmi chleba a vína. [...] O postoji, ktorý máme mať tak k Eucharistii, ako aj k Božiemu slovu, svätý Hieronym hovorí: „My čítame posvätné Písma. Myslím, že evanjelium je Kristovým telom; myslím, že posvätné Písma sú jeho učením. A keď nám on hovorí: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv (Jn 6, 53), aj keď tieto slová možno vzťahovať na eucharistické tajomstvo, napriek tomu Kristovým telom a jeho krvou je skutočne slovo Písma, je ním Božie učenie““.³⁶

Žiaľ, v mnohých kresťanských rodinách sa nikto necíti kompetentný – zatiaľ čo Tóra to predpisuje (porov. *Dt* 6, 6) – oboznámiť deti s Pánovým slovom, s celou jeho krásou, s celou jeho duchovnou silou. Preto som sa rozhodol zaviesť Nedeľu Božieho slova³⁷ a povzbudiť tak k modlitebnému čítaniu Biblie a dôvernému oboznámeniu sa s Božím slovom.³⁸ Všetky ostatné prejavy religiozity tak dostanú bohatší zmysel a správne miesto v hierarchii hodnôt a zamerajú sa na to, čo predstavuje skutočné zavŕšenie viery: úplné príľnutie ku Kristovmu tajomstvu.

Vulgata

³³Tamtiež, 24.

³⁴Porov. *tamtiež*, 25.

³⁵Porov. *tamtiež*, 21.

³⁶N. 56; porov. *In Psalmum 147: CCL 78, 337 – 338*; S. GIROLAMO, *59 Omelie sui Salmi (119-149)*, zostavil A. CAPONE: *Opere di Girolamo IX/2*, Città Nuova, Rím 2018, 171.

³⁷Porov. apoštolský list vo forme motu proprio *Aperuit illis*, 30. septembra 2019.

³⁸Porov. apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 152.175: *AAS* 105 (2013), 1083 – 1084.1093.

„Najsladším ovocím namáhavej sejby“³⁹ – Hieronymovho štúdia gréčtiny a hebrejčiny je preklad Starého zákona do latinčiny z hebrejského originálu. Až dovedy kresťania Rímskej ríše mohli čítať celú Bibliu len v gréčtine. Pokým knihy Nového zákona boli napísané po grécky, existovala kompletná verzia starozákonných kníh, tzv. *Septuaginta* (teda verzia „sedemdesiatich“), vytvorená židovskou komunitou v Alexandrii okolo 2. st. pred Kr. Pre čitateľov v latinčine však neexistovala kompletná verzia Biblie v tomto jazyku, len niekoľko čiastkových a nekompletných prekladov z gréčtiny. Hieronymovi a jeho nasledovníkom patrí zásluha za to, že sa podujali na revíziu a nový preklad celého Písma. S revíziou evanjelií a žalmov začal Hieronym už v Ríme, povzbudený pápežom Damazom, a od začiatku svojho pobytu v Betleheme sa venoval prekladu všetkých starozákonných kníh priamo z hebrejčiny. Táto práca trvala mnoho rokov.

Na dokončenie svojho prekladateľského diela využil Hieronym svoju znalosť gréčtiny a hebrejčiny, ako aj solídne vzdelanie v latinčine, využívajúc filologické nástroje, ktoré mal k dispozícii, zvlášť *Hexapla* od Origena. Finálny text spája kontinuitu vo formuláciách, ktoré sa dovedy bežne používali, s väčšou vernosťou hebrejskému zneniu, pričom sa nevzdáva elegantného štýlu latinského jazyka. Výsledkom je skutočne monumentálne dielo, ktoré poznačilo kultúrne dejiny Západu a sformovalo jeho teologický jazyk. Hieronymov preklad sa po prekonaní istého počiatočného odmietania ihneď stáva spoločným dedičstvom tak učencov, ako aj kresťanského ľudu, stadiaľ jeho názov *Vulgata*.⁴⁰ Stredoveká Európa sa naučila čítať, modliť sa a uvažovať nad stránkami Biblie, ktorú preložil Hieronym. „Sväté písmo sa tak stalo akoby ‚bohatou pokladnicou‘ (P. Claudel) a ‚obrazovým atlasom‘ (M. Chagall), z ktorého čerpala kresťanská kultúra a umenie.“⁴¹ Literatúra, umenie a tiež ľudový jazyk neustále čerpali z Hieronymovej verzie Biblie, zanechajúc nám poklady krásy a zbožnosti.

Z úcty voči tomuto nepopierateľnému faktu Tridentský koncil svojím dekrétom *Insuper* potvrdil „autentický charakter“ Vulgáty a tak ocenil jej stáročné používanie v Cirkvi a potvrdil jej hodnotu ako nástroja pre štúdium, kázanie a verejné dišputy.⁴² Tým však koncil nechcel zmenšiť dôležitosť pôvodných jazykov, čo Hieronym neprestajne pripomínal, a ani nemal v úmysle zakázať ďalšie projekty na kompletný preklad Biblie v budúcnosti. Sv. Pavol VI. v súlade s ustanovením otcov Druhého vatikánskeho koncilu rozhodol, že sa práce na revízii prekladu *Vulgaty* dokončia a dá sa k dispozícii celej Cirkvi. Napokon v r. 1979 sv. Ján

³⁹Porov. *Ep.* 52,3: *CSEL* 54, 417.

⁴⁰Porov. *VD*, 72: *AAS* 102 (2010), 746 – 747.

⁴¹Sv. JÁN PAVOL II.: *List umelcom* (4. apríla 1999), 5: *AAS* 91 (1999), 1159 – 1160.

⁴²Porov. DENZINGER-SCHÖNMETZER: *Enchiridion Symbolorum*, 1506.

Pavol II. v apoštolskej konštitúcii *Scripturarum thesaurus*⁴³ promulgoval jej typické vydanie nazvané *Neovulgata*.

Preklad ako inkulturácia

Týmto prekladom sa Hieronymovi podarilo „inkulturovať“ Bibliu do latinského jazyka a kultúry a jeho dielo sa stalo trvalým vzorom pre misionársku činnosť Cirkvi. Skutočne „keď nejaké spoločenstvo prijme ohlasovanie spásy, Duch Svätý jeho kultúru zúrodní prostredníctvom premieňajúcej sily evanjelia“⁴⁴ a nastane istý druh cirkularity: tak, ako Hieronymov preklad vďačí za jazyk a kultúru latinským klasikom, ktorých stopy sú v ňom dobre viditeľné, tak sa Vulgata svojím jazykom, obsahujúcim symboly a metafory, stala tvorivým prvkom kultúry.

Hieronymovo prekladateľské dielo nás učí, že pozitívne hodnoty a formy každej kultúry predstavujú obohatenie pre celú Cirkev. Rôzne spôsoby, ktorými je Božie slovo ohlasované, chápané a prežívané v každej novej tradícii, obohacujú samotné Písmo, pretože ono, podľa známeho výroku Gregora Veľkého, rastie so svojím čitateľom,⁴⁵ a počas stáročí prijíma nové dôrazy a nové zafarbenie. Vstup Biblie a evanjelia do rôznych kultúr čoraz jasnejšie ukazuje Cirkev ako „*mladuchu, okráslenú skvostmi*“ (Iz 61, 10). A zároveň svedčí o tom, že Bibliu treba neustále prekladať do jazykových a duchovných kategórií každej kultúry a každej generácie, aj do sekularizovanej kultúry našich čias.⁴⁶

Oprávnené sme povedali, že možno urobiť analógiu medzi prekladom, ako aktom lingvistického prijatia, a inými formami prijatia.⁴⁷ Preto sa preklad netýka výlučne jazyka, ale v skutočnosti odráža širšie etické rozhodnutie spojené s celkovým pohľadom na život. Bez prekladu by rôzne jazykové komunity neboli schopné medzi sebou komunikovať; uzavreli by sme jedni pred druhými brány dejín a popreli možnosť budovať kultúru stretnutia.⁴⁸ Bez prekladu v skutočnosti niet prijatia, ba posilňujú sa nepriateľské praktiky. Prekladateľ je budovateľom mostov. Koľko unáhlených súdov, koľko odsudzovania a konfliktov povstalo z toho, že nepoznáme jazyk druhých a sami sa s vytrvalou nádejou neusilujeme o tento nesmierny dôkaz lásky, ktorým je preklad!

Aj Hieronym musel čeliť dominantnému zmýšľaniu svojej doby. Ak v začiatkoch Rímskej ríše bola znalosť gréčtiny relatívne bežná, za jeho doby sa už stala zriedkavosťou. Každopádne on bol jedným z najlepších znalcov gréckeho jazyka a gréckej kresťanskej

⁴³25. apríla 1979: *AAS LXXI* (1979), 557 – 559.

⁴⁴ Apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 116: *AAS* 105 (2013), 1068.

⁴⁵*Homilia in Ezech. I, 7: PL* 76, 843D.

⁴⁶ Porov. apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 116: *AAS* 105 (2013), 1068.

⁴⁷ Porov. P. RICŒUR: *Sur la traduction*, Bayard, Paris 2004.

⁴⁸ Porov. apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 24: *AAS* 105 (2013), 1029 – 1030.

literatúry a podujal sa v osamelosti na ešte náročnejšiu cestu, keď sa pustil do štúdia hebrejčiny. Ak platí, čo sa hovorí, že „hranice môjho jazyka sú hranicami môjho sveta,“⁴⁹ potom môžeme povedať, že polyglotizmu sv. Hieronyma vd'áčime za univerzálnejšie pochopenie kresťanstva, ktoré zároveň hlbšie zodpovedá jeho zdrojom.

Pri slávení výročia smrti sv. Hieronyma sa náš pohľad upiera na mimoriadnu misionársku vitalitu, ktorá sa prejavila cez preklady Božieho slova do viac ako tritisíc jazykov. Je veľa misionárov, ktorým vd'áčime za cenné publikácie gramatík, slovníkov a iných jazykových nástrojov, ktoré umožňujú komunikáciu medzi ľuďmi a ktoré sú prostriedkami na dosiahnutie „misijného sna priblížiť sa ku všetkým“⁵⁰. Je potrebné oceniť všetku túto prácu a investovať do nej, aby sme tak prispeli k prekonaniu hraníc brániacich komunikácii a vzájomnému stretnutiu. Ešte treba veľa urobiť. Ako niekto povedal, neexistuje pochopenie bez prekladu:⁵¹ nepochopili by sme seba samých, ani druhých.

Hieronym a Petrov stolec

Hieronym mal vždy osobitný vzťah ku mestu Rím: Rím bol duchovným prístavom, do ktorého sa neustále vracal; v Ríme sa vzdelal ako humanista a sformoval ako kresťan; Hieronym bol *homo romanus*. Tento vzťah sa veľmi špecifickým spôsobom prejavil skrze jazyk tohto mesta, latinčinu, na ktorú sa stal expertom a ktorú veľmi miloval, ale predovšetkým súvisel s cirkvou Ríma a príznačne s Petrovým stolcom. Ikonografická tradícia ho anachronicky zobrazovala v kardinálskom purpure, aby sa tým naznačila jeho príslušnosť k rímskemu presbyterátu, ktorý bol blízko pápežovi Damazovi. Práve v Ríme začal s revíziou predošlého prekladu Písma. A aj keď ho závisť a nepochopenie prinútili z mesta odísť, ostal stále silne spojený s Petrovým stolcom.

Pre Hieronyma bola Cirkev Ríma plodnou pôdou, kde Kristovo semeno prinášalo hojné ovocie.⁵² V horúčkovitej epoche, keď bola nezošitá tunika Cirkvi často roztrhnutá rozdeleniami medzi kresťanmi, hľadá Hieronym na Petrov stolec ako na pevný vzťažný bod: „Ja, ktorý nenasledujem nikoho iného, iba Krista, sa cítim vo veriacom spoločenstve s Petrovým stolcom. Dobré viem, že na tejto skale je postavená Cirkev“. Na vrchole polemiky s ariánmi, píše Damazovi: „Kto nezhrmažďuje s tebou, rozhadzuje, kto nie je Kristus, je antikristov“⁵³. Preto môže Hieronym tiež tvrdiť: „Ku mne patrí ten, kto je spojený s Petrovým stolcom“.⁵⁴

⁴⁹ L. WITIGENSTEIN: *Tractatus logico-philosophicus*, 5.6.

⁵⁰ Apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 31: *AAS* 105 (2013), 1033.

⁵¹ Porov. G. STEINER: *After Babel. Aspects of Language and Translation*, Oxford University Press, New York 1975.

⁵² Porov. *Ep.* 15, 1: *CSEL* 54, 63.

⁵³ *Tamtiež*, 15, 2: *CSEL* 54, 62 – 64.

⁵⁴ *Tamtiež*, 16, 2: *CSEL* 54, 69.

Hieronyma často vidíme, ako sa zapája do ostrých diskusií týkajúcich sa viery. Jeho láska k pravde a horlivá obrana Krista ho možno viedli k tomu, že vo svojich listoch a spisoch používal na dosiahnutie svojho cieľa výbušné slová. Bol však zameraný na pokoj: „Aj ja si želám pokoj; a nielen si ho želám, ale aj on prosím! Mám na mysli Kristov pokoj, skutočný pokoj, pokoj bez zvyškov nepriateľstva, pokoj, ktorý v sebe neukrýva vojnu; nie pokoj, ktorý si podmaňuje nepriateľov, ale taký, ktorý nás spája v priateľstve!“⁵⁵

Náš svet potrebuje viac než inokedy liek milosrdenstva a spoločensva. Dovoľte mi ešte raz zopakovať: vydávajme svedectvo o prítlačivom a žiarivom bratskom spoločensve.⁵⁶ „*Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať*“ (Jn 13, 35). Toto je to, o čo Ježiš naliehavo prosil Otca: „*aby všetci boli jedno [...] v nás [...] aby svet uveril*“ (Jn 17, 21).

Milovať to, čo miloval Hieronym

Na záver tohto listu by som sa chcel obrátiť na všetkých s poslednou výzvou. Medzi mnohými zásluhami, ktoré sa pripisujú sv. Hieronymovi, je aj to, že nebol len jedným z najväčších znalcov „knížnice“, z ktorej sa kresťanstvo v priebehu času sýtlo, počnúc pokladom Svätého písma, ale že na neho možno aplikovať to, čo sám napísal o Nepociánovi: „Horlivým čítaním a nepretržitou meditáciou urobil zo svojho srdca Kristovu knižnicu“⁵⁷. Hieronym nešetril silami pri rozširovaní svojej knižnice, ktorú vždy chápal ako laboratórium, nevyhnutné pre pochopenie viery a duchovného života; a v tom predstavuje obdivuhodný príklad aj pre dnešok. No šiel ešte ďalej. Štúdium nebolo pre neho ohraničené len na roky jeho vzdelávania v mladosti, ale išlo o trvalé úsilie, každodennú prioritu života. Možno povedať, že si osvojil celú knižnicu a sám sa tak stal zdrojom poznania pre mnohých ďalších. Postumiano, ktorý v 4. storočí cestoval po Východe, aby skúmal mníšske hnutia, pričom niekoľko mesiacov strávil u Hieronyma a bol očitým svedkom jeho štýlu života, uvádza: „Stále je úplne zahĺbený do čítania, do svojich kníh; ani vo dne, ani v noci neoddychuje; stále niečo číta alebo píše“.⁵⁸

V tejto súvislosti často myslím na to, čo dnes môže zažiť mladý človek, keď vstúpi do knižnice vo svojom meste – alebo navštívi internetové stránky – a hľadá tam oddelenie s náboženskou literatúrou. Vo väčšine prípadov, ak takéto oddelenie vôbec existuje, nielenže nie je dostatočne vybavené, ale neobsahuje nijaké hodnotné diela. Pri prezeraní knižničných regálov alebo stránok na internete mladý človek len ťažko môže pochopiť, ako mohlo byť náboženské bádanie vášnivým dobrodružstvom, do ktorého sa zapojila myseľ i srdce; ako

⁵⁵Tamtiež, 82, 2: CSEL 55, 109.

⁵⁶Porov. apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 99: AAS 105 (2013), 1061.

⁵⁷*Ep.* 60, 10: CSEL 54, 561.

⁵⁸SULPICIUS SEVERUS: *Dialogus* I, 9, 5: *SCh* 510, 136 – 138.

smäd po Bohu zapaloval veľkých mysliteľov počas stáročí až podnes; ako dozrievanie duchovného života ovplyvnilo teológov i filozofov, umelcov i básnikov, historikov i vedcov. Jedným z problémov, ktorým dnes čelí nielen náboženstvo, je negramotnosť: chýbajú hermeneutické zručnosti, ktoré by nás uschopnili byť dôveryhodnými interpretmi a prekladateľmi našej vlastnej kultúrnej tradície. Osobitne mladých by som chcel vyzvať: začnite skúmať vaše dedičstvo. Kresťanstvo vás robí dedičmi výnimočného kultúrneho bohatstva, ktoré si musíte osvojiť. Zamilujte si tieto dejiny, sú vašimi dejinami. Trúfnite si inšpirovať sa nepokojným mladým Hieronymom, ktorý ako človek z Ježišovho podobenstva predal všetko, čo mal, aby získal „*veľmi cennú perlu*“ (Mt 13, 46).

Hieronyma možno skutočne nazvať „Kristovou knižnicou“, trvalou knižnicou, ktorá nás už 16 storočí stále učí, čo znamená láska ku Kristovi; láska, ktorá je neoddeliteľná od stretnutia s jeho slovom. Preto je toto výročie pozvaním na to, aby sme milovali, čo miloval Hieronym, aby sme objavili jeho spisy a nechali sa osloviť jeho spiritualitou, ktorej najživšie jadro možno opísať ako nepokojnú a vášnivú túžbu po čo najplnšom poznaní Boha Zjavenia. Akoby sme dnes mohli prepočítať to, k čomu Hieronym neprestajne pobádal svojich súčasníkov: „Čítaš často božské Písma, skutočne nikdy tvoje ruky neodložia túto svätú knihu?“⁵⁹

Žiarivým príkladom je v tomto Panna Mária, ktorú Hieronym vzýval predovšetkým ako panenskú Matku, ale aj ako vzor modlitebného čítania Písma. Mária premýšľala o týchto slovách vo svojom srdci (porov. *Lk* 2, 19.51), „pretože bola svätá a čítala sväté Písma, poznala prorokov a pamätala, čo jej oznámil anjel Gabriel a čo prorokovali proroci [...], hoci videla novonarodené dieťa, ktoré bolo jej synom, jej jediným synom, uloženým a plačúcim v jaslách; v skutočnosti videla Božieho Syna. To, čo videla, porovnávala s tým, čo čítala a počula.“⁶⁰ Zverme sa tej, ktorá nás lepšie ako ktokoľvek iný, môže naučiť ako čítať, meditovať, modliť sa a kontemplovať Boha, ktorý sa bez prestania sprítomňuje v našom živote.

V Ríme pri Svätom Jánovi v Lateráne 30. septembra 2020, na spomienku sv. Hieronyma, v ôsmom roku môjho pontifikátu.

František

⁵⁹*Ep.* 52, 7: *CSEL* 54, 426.

⁶⁰*Homilia de nativitate Domini IV: PL Suppl.* 2, 191.